

steeds de situatie in Amsterdam als vertrekpunt voor zijn beschouwingen. Den Haag, de 'verfranste' hofstad, is hopeloos decadent en een verloren zaak: in Amsterdam moet de discussie plaatsvinden over de nieuwe mens van de Verlichting. Een soortgelijke positie werd, aldus Hanou, al eerder ingenomen door Jacob Campo Weyerman: in Amsterdam speelt de geschiedenis van het 'koffiehuisnichte' zich af (1727), dat was het toneel waar de strijd tegen het zedenbederf gestreden moest worden. Een halve eeuw later namen Wolff en Deken niet voor niets ook juist Amsterdam als decor voor hun opvoedkundige romans: daar woonden de 'Burgerharts' die de Republiek moesten dragen – en daar kon het ook mis gaan. En zo laat Hanou ons Amsterdam zien in vele gedaanten: niet alleen de ordelijke, geïdealiseerde stad zoals afgebeeld op de bekende aquarel van H.P. Schouten van de Keizersgracht uit ca. 1775 (hier op p. 5 en nog eens in kleur op de omslag gereproduceerd), maar ook het Amsterdam van het uit Focquenbroch bekende Papebrugse kakhuis, eindstation voor het werk van schrijvers zonder succes, en van de Plantage, toneel van een ondeugende *Julia*-parodie (1787), waar de huizen wemelden van de willige 'dienstmeisjes'. Ook het Amsterdam dat het mikpunt was van een politieke satire van Romein de Hooghe (1690). En tenslotte het Amsterdam dat bij Johannes Kinker, bij de aanvang van de negentiende eeuw, van onder een 'onbewolkte zon der verlichting' (moet men een beetje Utrechter zijn om hier aan Maleachi 4:2 te denken?) wordt aangesproken door de Mensheid, met een uitdrukkelijk aan haar gerichte oproep om gans Europa mee te voeren op het pad der Verlichting. Hanou's beknopte, maar aanstekelijke vloot-schouw over het Amsterdamse Verlichtings-onderzoek van de laatste decennia laat zien dat men daar intussen niet stil gezeten heeft.

Ton van Strien

'Eene onafgewerkte tekening' van P.C. Hooft: de drost en zijn slot / Gerrold van der Stroom; [enkele onderdelen in samenwerking met P. Tuynman]. – Muiden: Stichting Rijksmuseum Muiderslot, cop. 2002. – 82 p.: ill.; 24 cm. Geen isbn Prijs: € 18,00

In een van Hoofts 'rijmkladboeken' op de Universiteitsbibliotheek Amsterdam bevindt zich een schetsje van het Muiderslot, vermoedelijk de oudste bestaande afbeelding van dat gebouw. Het is al gesignaleerd door Leendertz, in zijn Hooft-editie uit 1871, maar pas afgedrukt in de

uitgave Tuynman-van der Stroom uit 1994 en verder nog nooit onderzocht. In deze studie laat Van der Stroom overtuigend zien dat het gaat om een tekening door Hooft zelf; en wel – geen detail blijft onbenut om de conclusie te ondersteunen – in de tijd dat die in spanning zat over de sollicitatie die hem tot heer van het kasteel moest maken. Het was in het late najaar van 1608, begin november om precies te zijn. 'Daar kom ik te wonen,' moet Hooft gedacht hebben, 'of mischien ook wel niet...'

De oudst bekende tekening van het Muiderslot is gemaakt door zijn bekendste bewoner, dat staat nu wel vast. Dat resultaat is niet het enige wat dit boekje te bieden heeft. Aan de orde komt ook de vraag wat voor tekenonderwijs Hooft en zijn generatiegenoten in de betere kringen genoten, of althans hebben kunnen genieten, en verder (we raken dan wel een eind van de oorspronkelijke vraagstelling vandaan) de geschiedenis van het Muiderslot zelf en zijn militaire betekenis door de eeuwen heen, van de eerste aanleg (waarschijnlijk niet zo oud als vroeger wel gedacht werd) tot en met de restauraties in de negentiende en twintigste eeuw en de huidige situatie. Ook Hoofts eigen toevoegingen aan het gebouw, en zijn af en toe hectische bestaan aldaar passeren uiteraard de revue. Zo is deze, volgens Leendertz 'onafgewerkte tekening' kapstok geworden voor een mooi boekje over 'de drost en zijn slot'. Het bevat bovendien waardevolle informatie over Hoofts omgang met zijn handschriften.

Ton van Strien

Lessen in literatuur / F.W. Korsten. – Nijmegen: Vantilt, 2002. – 350 p.; 23 cm. isbn 90-75697-81-3 Prijs: € 24,90

De Leidse literatuurwetenschapper Frans Willem Korsten heeft in zijn boek *Lessen in Literatuur* het ambitieuze plan opgevat de bespreking van representatieve literaire werken te combineren met die van concepten uit de moderne literatuurwetenschap. De teksten en bijbehorende hoofdstukken zijn chronologisch geordend, van Euripides' *Elektra* via Dante's *Divina Commedia* en Mary Shelleys *Frankenstein* naar Derek Walcotts *Omeros*. De analyse vormt steeds de afsluiting van een hoofdstuk waarin een toepasselijk literair thema en een relevante benaderingswijze worden besproken: voor de genoemde vier titels zijn dat respectievelijk: 'werking' en *speech-act*-theorie, 'betekenistoekenning' en retorica-hermeneutiek, 'het sublieme' en cultuurgeschiedenis en psychoanalyse, 'hybriditeit' +

cultural studies, cultuuranalyse. Zo zijn er twaalf hoofdstukken. In de marge van de bladzijden worden sleutelbegrippen cursief herhaald, zodat de lezer kan zien waar op de pagina *ironie* of *bewustzijn* aan de orde is (p. 189). Het boek wordt afgesloten met een hoofdstuk 'Literatuursuggesties', waarin een beredeneerde en beknopte opgave van belangrijke handboeken etc. wordt gepresenteerd, gevolgd door een literatuurlijst en twee registers: een index op begrippen en een op

namen. De inhoudsopgave staat achterin het boek en dat is even wennen.

In de Inleiding presenteert de auteur zijn boek als een tocht door de literaire periodes, langs representatieve teksten en ideeën over literatuur, en wenst hij zijn lezers 'Een goede reis'. Hij is een bekwaam en erudiet reisleader die zijn publiek heel wat aan te wijzen en te vertellen heeft. Het boek is een aanwinst, zeker ook voor het literatuur(wetenschap)onderwijs.

Frank Brandsma